

**Рішення спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Спеціалізована вчена рада Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький ухвалила рішення про присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта на підставі прилюдного захисту дисертації **Яковенка Сергія Анатолійовича «Виховання дітей в українській селянській сім'ї Херсонської губернії (XIX – перша чверть XX століття)»** за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

«10» травня 2024 року

Характеристика особистості здобувача.

Яковенко Сергій Анатолійович народився 25 грудня 1975 року у м. Помічна Добровеличківського району Кіровоградської області.

У 1993 р. – закінчив Помічнянську загальноосвітню школу I-III ступеня № 3, м. Помічна Кіровоградська область.

З 1993 по 1997 рр. – навчався у Харківському військовому університеті та здобув кваліфікацію бакалавра з радіотехніки.

З 1998 по 2017 рр. – проходив службу на офіцерських оперативних та керівних посадах в структурних підрозділах СБ України.

З 2007 по 2009 рр. – навчався у Кіровоградському національному технічному університеті за спеціальністю «Адміністративний менеджмент» та здобув кваліфікацією магістра з адміністративного менеджменту.

З 2008 по 2010 рр. – навчався у Кіровоградському інституті розвитку людини вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини Україна» за спеціальністю «Правознавство» і здобув кваліфікацію спеціаліста-юриста.

З 2018 по 2020 рр. – директор департаменту ВАТ «Кіровоградгаз».

З 2020 по 2021 рр. – директор Кропивницького психоневрологічного інтернату з геріатричним відділенням.

З 2021 по 2022 рр. – радник патронатної служби апарату голови Кіровоградської обласної державної адміністрації.

З 2021 р. – аспірант кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

З лютого 2022 по березень 2022 рр. – комендант Кіровоградської області.

З квітня 2022 р. по теперішній час – військовослужбовець, керівник структурного підрозділу військової контррозвідки СБ України.

Мови: українська, англійська. Автор 9 наукових публікацій.

Дисертацію виконано у Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Науковий керівник – Окольніча Тетяна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Здобувач має 9 наукових публікацій, з них 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 3 статті – у зарубіжних наукових виданнях (з них 2 статті – у міжнародних наукометричних базах даних Web of Science), 1 стаття та 1 тези – апробаційного характеру.

1. Окольніча Т., Яковенко С. Закономірності та складові процесу статево-вікового виховання дітей в українській селянській родині Херсонської губернії XIX – першої чверті XX століття. *Наука і техніка сьогодні* (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки»). Випуск № 12 (12). Київ, 2022. С.138–148. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-12\(12\)-138-147](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-12(12)-138-147)

2. Окольніча Т., Яковенко С. Сім'я та сімейне виховання в Херсонській губернії XIX – першої чверті XX століття крізь призму соціального та етнорегіонального. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. Випуск 205. С. 39–44. <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/issue/view/27/36>
DOI:10.36550/2415-7988-2022-1-205-39-43

3. Яковенко С. Виховний ідеал української селянської сім'ї (XIX – перша чверть XX століття). *Наукові записки* / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Випуск 200. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. С. 76–81. <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/issue/view/23/31>
DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-200-34-38

4. Яковенко С. Виховання селянських дітей в українській родині за статевим розмежуванням (Херсонська губернія XIX – перша чверть XX століття). *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2022. Випуск 206. С. 59–65. <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/issue/view/28/39>
DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-206-59-65

5. Окольніча Т., Яковенко С. Особливості сімейного виховання у селянській родині Центральноукраїнського регіону XIX – першої чверті XX ст. *Innovative solutions in modern science*. Нью-Йорк. № 1(53), 2022. С. 71–79. DOI:10.26886/2414-634X.7(51)2021.5

6. Shumiatska O., Palamar N., Bilyk R., Yakymenko S., Yakovenko S., Tsybulko L., & Bida O. (2022). The Main Methodological Positions of Educational Institutions in the System of Educational Work of the Modern Information Space. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 22(11). P. 272–278. (WOS). http://paper.ijcsns.org/07_book/202211/20221140.pdf

7. Oleksandr Kuchai, Serhii Yakovenko, Tetiana Zorochkina, Tetiana Okolnycha, Iryna Demchenko, Tetiana Kuchai. Problems of Distance Learning in Specialists Training in Modern Terms of The Informative Society During. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.21 No.12, December 2021. 143 Manuscript received December 5, 2021. Manuscript revised December 20, 2021. P. 143–148. (WOS). <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.12.21>.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

1. Філоненко Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, без зауважень.

2. Цокур Ольга Степанівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри романо-германської філології та методики викладання іноземних мов Міжнародного гуманітарного університету, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Схвалюючи те, що в дисертаційній роботі досить ґрунтовно розкрито сутність базових понять досліджуваної проблеми (традиційна селянська сім'я, традиційне суспільство, традиційне родинне виховання, виховання дітей у селянській сім'ї ХІХ – першої чверті ХХ ст.), вважаю, що слід було б також конкретизувати змістовий контекст поняття «соціалізація» в означений історичний період.

2. Оскільки дисертантом до наукового обігу уведено нові архівні матеріали, що розкривають специфіку виховання дітей в Херсонській губернії в ХІХ – першій чверті ХХ ст., то доцільно було б їх виокремити в науковій новизні дослідження.

3. При розкритті специфіки виховання селянських дітей у Херсонській губернії ХІХ – першої чверті ХХ століття, варто було б зупинитися на особливостях виховання дітей у сім'ях селян-старовірів, що викликає певний науково-педагогічний інтерес.

4. У ході розкриття регіональних особливостей виховання дітей в українській селянській сім'ї Херсонської губернії (ХІХ – перша чверть ХХ століття), варто було б більш прискіпливо проаналізувати ті законодавчі документи, що регулювали питання заселення та освоєння краю, зокрема, сприяючи тенденції «європеїзації».

5. З огляду на сучасні виклики, автору дисертації варто було б більш чітко окреслити перспективи творчого використання тих педагогічно цінних ідей, які було ним виокремлено у процесі дослідницького пошуку, що стосуються кожного з провідних напрямів виховання дітей в українській селянській сім'ї, зокрема, соціального, громадянського, національно-патріотичного, гендерного, статевого.

3. Кочубей Тетяна Дмитрівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Дисертантом у висновках до першого розділу зазначено, що при аналізі джерел ним здійснено періодизацію досліджуваної проблеми. Зокрема, 2-й період автор характеризує як появу «цінних етнографічних публікацій, присвячених вивченню сімейного виховання», що стали, на його думку, «умовно вторинними», а також зазначає, що для «вивчення складових виховання дітей в сім'ї фахівцями було опрацьовано записи етнографів ХІХ – першої чверті ХХ ст.». Тому, на наш погляд, доречно було б обґрунтувати, чому до умовно вторинних джерел – етнографічних досліджень зазначеного періоду, автор відносить одночасно джерелознавчі праці і джерела.

2. На основі здійсненого автором аналізу історіографічних джерел, які стосуються виховання дітей в українській селянській сім'ї досліджуваного періоду варто було б наголосити, які саме аспекти сімейного виховання та інституту шлюбу в українській селянській родині є актуальними для сьогодення.

3. Ширше розкрити та конкретизувати, які саме погляди на виховання дитини в селянській родині у перший період життя дитини (від народження до семи років) були притаманні в Херсонській губернії досліджуваного періоду.

4. Ґрунтовніше окреслити регіональні особливості виховання дітей в селянській родині, які були притаманними в українській селянській родині Херсонської губернії XIX – першої чверті XX століття, та висвітлити їх вплив на виховання дітей досліджуваного періоду.

4. Савченко Наталя Сергіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка; надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Уточнення вимагає аргументація верхньої хронологічної межі дослідження.

2. Доцільно було б пояснити те, які саме реформи 1860-70-х рр. вплинули на інститути шлюбу та сім'ї і в чому відчувався їх пролонгований вплив на селянську сім'ю кінця XIX ст.

3. Прирошення педагогічного знання здійснює такий теоретичний аспект рукопису дисертації, як історіографія досліджуваної проблеми (підрозділ 1.1. Історіографія та джерельна база дослідження), де зроблена спроба представити нагромаджений масив наукових розвідок, дотичних за тематикою до проблеми дисертації. Але робота тільки виграла, якщо б цьому передувало обґрунтування концепції дослідження.

4. Виходячи із специфіки заселення та господарського освоєння Херсонської губернії XIX – першої чверті XX століття варто було б порівняти структуру, матеріальне забезпечення, побут, господарську діяльність місцевих селянських сімей та селянських сімей іншого регіону. Використовуючи метод ідеальної типологізації можна було б порівняти й сім'ї колишніх поміщицьких та казенних селян, сім'ї селян-старовірів та селян, які дотримувалися ніконіанського православ'я, а також куркульську, середняцьку та бідняцьку селянську сім'ї. Такі порівняння були б не тільки цікавими, а й підкреслили б характерні особливості виховного впливу на дітей у селянській сім'ї саме Херсонської губернії окресленого періоду.

5. Автору також варто було б представити окремим параграфом перспективи творчого використання педагогічно цінних ідей та отриманих результатів дослідження в сучасних умовах.

5. Дубінка Микола Михайлович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка; надав позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Потребує уточнення та деталізації визначення верхньої хронологічної

межі дослідження.

2. Розкриваючи процес виховання дітей в українській селянській сім'ї Херсонської губернії у досліджуваній період, варто було б не тільки робити акцент на позитивних його сторонах, а й вказувати на існуючих труднощах сімейного виховання та шляхах їх розв'язання.

3. З метою подальшої популяризації та використання цінного історико-педагогічного матеріалу здійсненого дослідження варто видати друком навчально-методичний посібник.

Загальна оцінка роботи і висновок. Дисертаційне дослідження Яковенка Сергія Анатолійовича «Виховання дітей в українській селянській сім'ї Херсонської губернії (XIX – перша чверть XX століття)» є актуальною, завершеною, самостійною та цілісною науковою працею.

Дисертація містить науково обгрунтовані теоретичні та практичні результати. Результати дослідження опубліковані у наукових статтях, що є особистим науковим доробком здобувача. Обгрунтованість та достовірність отриманих наукових результатів дослідження забезпечено комплексом загальнонаукових та спеціально-наукових методів. Одержані результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти.

За кількістю і рівнем публікацій, апробацією на наукових конференціях дисертація на тему «Виховання дітей в українській селянській сім'ї Херсонської губернії (XIX – перша чверть XX століття)» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктор філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), а її автор – Яковенко Сергій Анатолійович – на основі публічного захисту заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Результати голосування:

«За» – 5 членів ради

«Проти» – немає

«Утримались» – немає

На підставі прилюдного захисту, результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка присуджує Яковенку Сергію Анатолійовичу ступінь доктора філософії у галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Голова спеціалізованої
вченої ради

Оксана ФІЛОНЕНКО